

ZONELE ECONOMICE LIBERE

Dragoș DUDNIC

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: *La etapa contemporană de dezvoltare un rol deosebit îl capătă procesul de integrare economică, multe state își deschid economiile naționale și mizează să pătrundă pe piața mondială, să-și intensifice relațiile economice externe și să ocupe o nișă în diviziunea internațională a muncii. Legăturile strânse cu lumea externă conduc la apariția unor forme avansate de organizare a spațiului geo-economic, ca urmare statul iese la un nivel calitativ nou de dezvoltare. Printre noile forme de organizare a spațiului se înscriu și zonele economice libere, care joacă un rol important în economia mondială.*

Cuvinte cheie: *economie, zone economice, impozite, volum de vânzări, venit,*

Noțiunea de “Zona Economica Libera”. Scurt istoric.

În literatura mondială de specialitate nu există o definiție exactă de zonă economică liberă. Conform documentului Convenției de la Kyoto (1973), sub noțiunea de zonă economică liberă se subînțelege parte a teritoriului unui stat, unde mărfurile sunt considerate drept obiect, aflate în afara teritoriului vamal național (principiul extrateritorial vamal), și de aceea nu sunt supuse controlului vamal și impozitării.

Cu alte cuvinte, ZEL reprezintă:

1. parte a teritoriului național (enclavă), de regulă cu o poziție economico-geografică favorabilă, cu un regim funcțional special, care prevede crearea condițiilor avantajoase pentru atragerea investițiilor interne și externe;
2. un teritoriu mic (de regulă, „un port liber”, „un aeroport liber” sau „un depozit liber”) aflat pe teritoriul unei țări sau în zona de frontieră a două sau mai multe țări, scutite de [taxe vamale](#) sau restricții cantitative obișnuite altfel;
3. un model de integrare economică ce se concretizează în acordul dintre statele membre de a înlătura diversele bariere tarifare și netarifare din calea tuturor sau numai a unora din produsele care fac obiectul schimburilor comerciale reciproce.

Din antichitate zonele libere erau cunoscute sub denumirea de porturi libere, dar originea lor nu este bine datată. Primul port liber la Marea Mediterană, Cartagina, este menționat încă din anul 814 î.e.n. Zone libere comerciale au existat în China, Grecia, Roma Antică, zona Mediteranei, coasta de vest a Africii și a Feniciei. Aproape 70 orașe din nordul Europei, aflate la încrucișarea unor importante drumuri comerciale, se bucurau de statutul de oraș liber pentru comerțul cu mărfuri încă din sec. XIII, toate fiind cuprinse în Liga Hanseatică. Sec. XVIII și XIX cunosc o adevărată proliferare de porturi libere: Gibraltar(1704), Civita Vecchia (1732), Bangkok (1782), Singapore (1819), Hong Kong (1842), Macao (1849). În Franța, Marsilia este declarat porto-franco în timpul lui Ludovic al XIV-lea(1669), iar în 1860 este declarată zonă liberă Haute-Savoie. La sfârșitul sec. XIX Italia declară Genova zonă liberă, Danemarca – Copenhaga, iar Grecia – Salonicul. Cele mai multe zone libere au fost realizate în sec. XX, când sunt încheiate și primele acorduri de comerț liber între state. Regimul de zonă liberă în porturile românești are o veche tradiție. Se atestă în 1834 orașul Galați – port liber, în 1866 orașul Brăila – zonă liberă, iar între 1870 și 1931 a funcționat în regim de zonă liberă portul Sulina. Scopul înființării zonelor libere era de a favoriza dezvoltarea economiei prin atragerea investițiilor de capital străin și de a dezvolta un sector de producție orientat spre export.

Clasificarea Zonelor Economice Libere.

În diferite studii efectuate de cercetătorii în domeniu pot fi găsite mai multe clasificări ale zonelor libere. Dacă ar fi să le cumulăm, am obține următoarea clasificare, în funcție de următoarele criterii:

- **În funcție de mărime, zonele libere se clasifică în:**
 - a. Foarte mici, până la 10 ha (exemplu: Singapore – 4 ha, insula Man – 8 ha);
 - b. Mici, până la 100 ha (exemplu: Baguio în insulele Filipine – 62 ha, Curacao în Antilele Olandeze – 64 ha, aeroportul Larnaca, insula Cipru – 80 ha);
 - c. Mijlocii, între 101-300 ha (exemplu: Panama – 110 ha, Mactan, insulele Filipine – 119 ha, Shannon, port + aeroport în Irlanda – 120 ha, Monrovia, Liberia – 200 ha, insulele Bahamas – 220 ha, golful Aqaba, Iordania – 300 ha);

- d. Mari, între 301-1000 ha;
- e. Foarte mari, peste 1000 ha (exemplu Bataan, ins. Filipine – 1300 ha).
- **În funcție de tipul operațiunilor executate:**
 - a. “Teritorii libere” ale căror funcții se limitează la operațiunile de păstrare, sortare, împachetare, transbordare, fără o prelucrare suplimentară a mărfurilor: porturi libere franco (PF), aeroporturi libere (AL), perimetre libere (free perimeter-PL), zonă de tranzit (ZT)
 - b. Zone în care se desfășoară și o activitate productivă, de prelucrare primară sau secundară a mărfurilor depozitate: zone prelucrătoare de export (ZPE), zone de promovare a investițiilor (ZPI), zone libere comerciale (ZLC)
- **În funcție de influența la nivelul economiei naționale respective:**
 - a. Zonă închisă în care activitățile desfășurate nu influențează economia țării aflată în apropiere.
 - b. Zonă deschisă sau integrată, care întreține legături economice directe și reciproce cu statul pe teritoriul căruia se află.
- **În funcție de modul de administrare:**
 - a. De către organele locale ale puterii de stat abilitate în acest scop
 - b. De către statul respectiv.
- **În funcție de particularitățile organizatorice:**
 - a. Zone libere de taxe vamale
 - b. Zone de comerț liber
 - c. Zone economice libere .
- **În funcție de natura și importanța facilităților acordate sau după regimul fiscal:**
 - a. Zone libere – enclave într-un teritoriu vamal național în care mărfurile intră fără formalități vamale.
 - b. Zone bancare libere – bănci, care în contextul pieței eurodevizelor sunt scutite de obligația rezervei obligatorii minime a depozitelor în valută.
 - c. Zone libere de asigurări – caracterizate prin lipsa reglementărilor pentru anumite tipuri de asigurări.
- **În funcție de locul de amplasare:**
 - a. Porturi (fluviale sau maritime)
 - b. Aeroporturi
- **În funcție de integrarea economică aflată în apropiere:**
 - a. Zona europeană care cuprinde șase mari ZEL: Larnaca din insula Cipru, Gibraltar, Grecia, Insula Man din Marea Britanie, Shannon din Irlanda, Elveția. Mai sunt cuprinse și zone libere din centrul Europei (Polonia, Ungaria, Slovacia) și din Estul Europei (România, Iugoslavia, Bulgaria).
 - b. Zona asiatică – cuprinde 7 mari ZEL: Portul Mina Sulman în Bahrein, Jebel Ali Free Zone Authority din Emiratele Arabe Unite, Golful Aqaba din Iordania, Hong Kong, Macao, Singapore, Insulele Filipine. Mai trebuie menționată și China cu peste 20 de ZEL-uri și insula Taiwan.
 - c. Zona americană – care posedă cinci ZEL-uri: Curacao + aeroportul Prințesa Beatrix din insulele Antilele Olandeze, Bahama Mare din insula Bahamas, Freeport din insulele Bermude, Panama, Costa Rica.
 - d. Zona africană – exemplu: Monrovia (Liberia)
- **În funcție de destinația mărfurilor:**
 - a. Zone orientate spre importul de mărfuri (cazul țărilor dezvoltate)
 - b. Zone orientate spre exportul de mărfuri (cazul țărilor în curs de dezvoltare).

Zonele Economice Libere în Republica Moldova.

Zonele economice libere sau zonele antreprenorialului liber (ZEL), sunt părți ale teritoriului vamal al Republicii Moldova, separate din punct de vedere economic, strict delimitate pe tot perimetrul lor, în care pentru investitorii autohtoni și străini sânt permise, în regim preferențial, genuri ale activității de întreprinzător, în condițiile legii.

Zonele economice libere sunt create în scopul accelerării dezvoltării social-economice a anumitor teritorii și a țării în ansamblu prin:

- atragerea investițiilor autohtone și străine;
- implementarea tehnicii și tehnologiilor moderne;
- dezvoltarea producției orientate spre export;
- aplicarea experienței avansate din domeniul producției și a managementului;
- crearea locurilor de muncă.

Zonelor libere, în scopul realizării obiectivelor asumate, li se acordă regimuri preferențiale de stimulare

a activității de întreprinzător. De asemenea, zona liberă poate fi alcătuită din câteva subzone.

Ministerul Economiei a elaborat raportul privind activitatea ZEL-urilor pentru primele trei trimestre ale anului 2015. Potrivit documentului, rezultatele activității în ZEL-uri în această perioadă demonstrează un trend de creștere moderată. Astfel, volumul total al vânzărilor nete al producției industriale fabricată de către rezidenții zonelor libere în ianuarie–septembrie 2015 s-a majorat cu 20,9%, față de aceeași perioadă a anului precedent și a constituit 3066,7 mil. lei. Creșterea s-a remarcat în ZEL „Bălți” (de la 783,4 mil. lei pe 9 luni ale anului 2014 până la 1206,2 mil. lei pe 9 luni ale anului 2015 sau de 1,5 ori), în ZEL „Ungheni-Business” (de la 1128,7 mil. lei până la 1301,6 mil. lei sau cu 15,3% mai mult) și în ZAL PP ”Valkaneș” (de la 216,8 mil. lei până la 222,1 mil. lei sau cu 2,4% mai mult). De asemenea, Zonele Economice Libere (ZEL) înregistrează o creștere a volumului investițiilor, care în primele luni ale anului curent au constituit 4,6 mil. dolari SUA sau cu 4,6% mai mult față de aceeași perioadă a anului precedent. Cea mai mare cotă a investițiilor continuă să revină ZEL „Ungheni-Business”, constituind 29%, iar 25,1% au fost atrase în ZAL „Expo-Business-Chișinău” și 21,8% în ZEL „Bălți”.

Cea mai mare parte a producției industriale fabricată în zonele libere, cu o valoare totală de 2519,1 mil. lei, sau 82%, a fost exportată. Mărfurile pentru piața internă au constituit 75,4 mil. lei sau 2,5%. În total, volumul exportului mărfurilor și serviciilor din zonele economice libere, în perioada de referință, s-a majorat cu 18,4% și a constituit 2552,5 mil. lei. În rezultat, cota zonelor libere a constituit 9,5% din volumul exportului Republicii.

Figura1. Amplasarea teritorială a ZEL în Republica Moldova

Sursa: www.zelb.md/

Zona Economica Libera "Bălți"

- ✓ Creată în anul 2010 pentru o perioadă de 25 ani;
- ✓ Are în administrare 4 subzone (3 în mun. Bălți și 1 în or. Strășeni) în care activează 33 de companii rezidente cu un număr total de 3168 angajați;

Avantajele amplasării Zonei Economice Libere "Bălți":

- Forță de muncă disponibilă și calificată (municipiul Bălți este al doilea oraș ca mărime după mun. Chișinău, cu o populație de 148 mii locuitori și suplimentar 420 mii locuitori în cele șase raioane adiacente)
- Acces direct la traseele rutiere internaționale Brest – Chișinău – Odessa și E583
- Aeroportul Liber Internațional Mărculești la distanța de 30 km
- Portul Internațional Liber Giurgiulești la distanța de 300 km
- Portul Internațional Odessa la distanța de 300 km.

Rezultate atinse a ZEL "Bălți":

- Companii rezidente = 41
- Investiții atrase = 35,15 + 9 mln USD
- Locuri de muncă = 3250
- Salariul mediu în ZEL = 6470 MDL / lunar
- Fondul de salarizare = 157 mln MDL / anual

- Contribuții la buget = 71 mln MDL / anual (inclusiv 5 mln lei pentru procedurile vamale)
- Cheltuieli transport muncitori = 14 mln MDL / anual
- Cheltuieli alimentare muncitori = 18 mln MDL / anual

Principali rezidenți ai ZEL “Bălți”

I. ”DRAEXLMAIER AUTOMOBILE” SRL

- Activitatea de bază a acestei companii în cadrul ZEL ”BĂLȚI” este producerea cablurilor electrice pentru industria automobilelor (BMW seriile 1 și 3, MINI, i1 și i3)
- Livrări directe către uzinele BMW din:
 - Leipzig și Regensburg (Germania)
 - Oxford (Marea Britanie)
- Investiții – 30 mln USD
- Angajați – 2848

II. ”GG Cables & Wires EE” SRL

- Activitatea de bază - producerea cablurilor electrice izolate pentru industria automobile
- Alte produse realizate de către grupul G&G sunt cabluri pentru:
 - Trenuri TGV
 - Echipament electric & electronic
 - Ascensoare
- Investiții – 28 mln. USD
- Angajați – 85

Zona Economică Liberă Bălți se extinde. Aceasta va avea încă două subzone în orașele Strășeni și Căușeni. Un proiect de lege în acest sens a fost votat în Parlament. Cele două subzone se vor extinde pe o suprafață totală de aproape 24 de hectare. Potrivit autorilor proiectului, prin extinderea Zonei Economice Libere Bălți se urmărește atragerea investitorilor străini și crearea a mii de locuri de muncă.

Concluzie

Zonele economice libere joacă un rol important în economia mondială, fiind zone de concentrare a capitalului, producției, tehnologiilor avansate și a unei infrastructuri moderne. Scopurile creării zonelor economice libere pot fi diverse, însă ideea principală în ansamblu este unica pentru toate zonele. Acestea sunt chemate să intensifice relațiile economice externe, să creeze condiții avantajoase pentru investitorii străini și locali.

Zonele libere bine organizate sunt capabile să influențeze pozitiv asupra teritoriilor din vecinătate, dându-le un impuls de dezvoltare economică. Totodată, organizarea ZEL-urilor nu este un mijloc universal de ameliorare a situației economice din țară. Cu toate acestea, practica internațională arată că, activitatea bine organizată și gestionată a ZEL-rilor poate aduce rezultate economice apreciabile, cu urmări benefice pentru economia, națională în ansamblu.

Bibliografie:

1. www.zelb.md/
2. <http://unimedia.info/stiri/zona-economica-libera-balti-se-extinde--va-avea-doua-subzone-in-straseni-si-causeni-98488.html>
3. https://ro.wikipedia.org/wiki/Zon%C4%83_economic%C4%83_liber%C4%83
4. <http://ru.scribd.com/doc/184690334/referat-zone-economice-libere#scribd>
http://lex.justice.md/document_rom.php?id=7D42F9ED:D3B442B4